

Hans Eyvind Garborg

Kolbotnen

Vedlikehold og bevaring

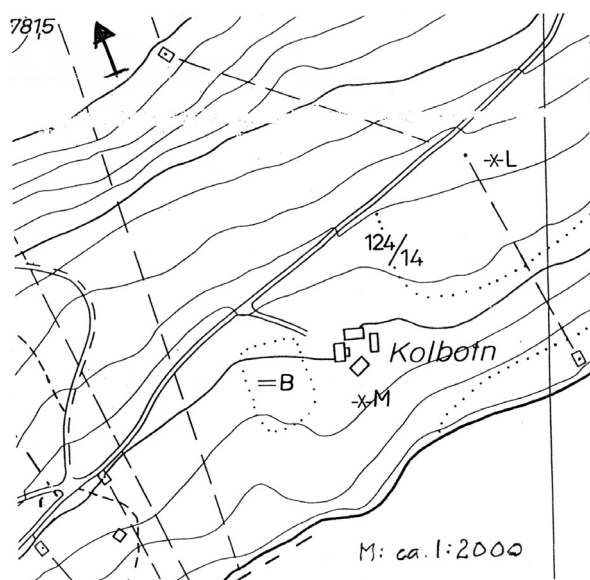
Innledning

I boka "Arne og Hulda på Kolbotnen", av Arne Dag Østigaard, er det gitt en fin beskrivelse av liv og virksomhet på Kolbotnen i Huldas og Arnes tid. Det jeg her tar sikte på, er å skrive noe om det som er foretatt av fornyelses- og vedlikeholdsarbeider gjennom åra som har gått. Jeg vil også si noe om eiendomsforhold, m.v.

Eiendomsgrenser – størrelse på eiendommen

I mange år var det uklart hvor eiendomsgrensene gikk. Først i 1947 ble grensene endelig fastlagt av Utskiftningsretten, og eiendomsstørrelsen ble fastlagt til 174,3 dekar. Seinere er det utskilt 5 tomter, med samlet areal ca. 15-20 dekar. Kartet nedenfor viser grensene fra 1947, dvs. at de utskilte tomtene ikke er inntegnet. En pil på

kartet angir at her fortsetter eiendommen i 50 m. bredde til fjells, i en lengde av ca. 2,5 km.

Forhistorie

Navnet "Kolbotnen" kommer av at det på eiendommen har vært brent trekol i et par hundre år, slik at det har bygd seg opp et lag svartjord over et område på flere dekar.

Gjennom 1870-åra engasjerte Arne Garborg sterkt i radikalt og nasjonalt arbeid. Spesielt ble han opptatt av målsaka, og i 1877 begynte han å gi ut målavisa "Fedraheimen". I arbeidet for norskdom og målsak kom han i nær kontakt med Ivar Mortenson, som ble hans medarbeider i "Fedraheimen". Ivar studerte ellers teologi.

Ivar var fra Alvdal, og sommeren 1878 fikk han med seg vennen Arne opp til Nord-Østerdalen. Garborg kom til å like seg godt her, og i de kommende åra kom han flere ganger tilbake. Far til Ivar eide garden Einabu i

Folldalen – i nærheten av innsjøen Savalen. Ivar hadde ei hytte ved Savalen, og Arne ble ofte med dit. "Nordpolen" ble hytta kalt.

Stien til Nordpolen gikk like inntil en gammel kolbotten, dvs. et sted hvor det var brent trekol. En sommerdag var Arne og Ivar på veg til Nordpolen. Da de kom til denne kolbotnen, som lå i Tynset kommune, ble de stående og beundre utsikten mot Savalen og Tronfjell.

Arne likte stedet svært godt, og han sa at her skulle han gjerne hatt seg ei hytte. Det eneste byggverket som da sto på eiendommen var ei enkel torvgamme som kolbrenneren hadde brukt. Ivar kunne da opplyse at det nok kunne være mulig å oppfylle dette ønsket.

Det som seinere skjedde var at far til Ivar, Morten Mortensen, ordnet med at Arne fikk kjøpt eiendommen, som ellers var ganske stor – et par hundre mål. Mortensen sørget også for at det ble satt opp ei enkel tømmerstue på tomta. Arne kalte først eiendommen for "Garviksætr", men Ivar foreslo at navnet måtte bli "Kolbotnen", og slik ble det.

Stua som ble satt opp, er et tømmerhus av enkleste slag. Den var opprinnelig bygget nede ved Einabu, – som kvilebrakke for gruvearbeidere. Gruva lå ved Gruvkletten, ca. 15 km fra Einabu og var i drift fra 1751 til ca. 1780.

Olaf Trøan, fra nabogarden til Kolbotnen, var født i 1877. På sine gamle dager fortalte han meg at tømmeret til hytta ble kjørt opp til eiendommen med sju hester. Det må ha foregått vinteren 1883-84. Han fortalte også at da Arne oppholdt seg på Kolbotnen som-

Simen og Olaf Trøan

merer 84, var det enda ikke satt inn vinduer. Denne stua, som altså var det første huset på eiendommen, kalles derfor Gammelstua.

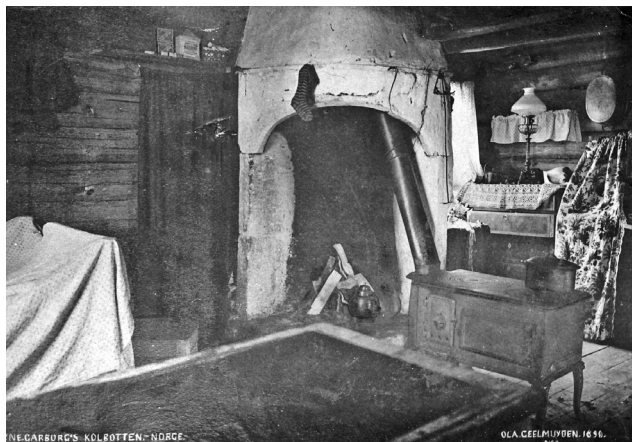
Gammelstua

Dette huset har altså blitt oppført i begynnelsen av 1884, og bestod da bare av ett rom. Huset er av tømmer og har tregolv på golvåser, som lå rett på bakken. Mellom åsene var fylt opp med tørr leire. Taket var tekket med torv på underlag av never. Stua var gissen og kald.

I første del av Kolbotnbrev, "Ungkarsliv", forteller Arne om de første åra på Kolbotnen. Da var han ugift, og brukte bare hytta som feriested på

sommerstid. I desember 1887 var det så at Hulda og Arne som nygifte slo seg ned på Kolbotnen, og bodde der fast et par års tid. Denne perioden er omtalt i del to, "Husliv", av Kolbotnbrev.

Det var nok noe annet å komme dit opp på svarte vinteren, enn det de tidligere hadde opplevet på sommerstid. Arne forteller i "Kolbotnbrev" at det er åpninger i veggene, og han skriver: "So flyg me og dyttar og dyttar med fillune våre all stad, stappar og dyttar, dyttar og stappar, mest upp-yvi senga, der det kan turvast som mest". Jeg kan tilføye at da vi holdt på med utbedring av veggene i Gammelstua, fant vi igjen både gamle sokker og andre filler som var brukt til tetting.

Peisen og ovnen i Gammelstua. Foto: Ola Geelmeyden (1858-1944)

Som en ser var stua opprinnelig svært enkel. Vi har et fotografi av interiøret fra 1890, som bl.a. viser at veggene i stua da var umalte. Gjennom 1890-åra klarte imidlertid Hulda å omskape rommet slik at det ble både vakkert og trivelig. Om Huldas virksomhet i denne perioden skriver Arne i et brev av juni 1895: "Hulda holder paa

med at male Borde og Vægger, sy Skindfælder sampt skrive Tragedier, - -". Skuespillet som er omtalt er ganske sikkert "Mødre", som ble oppført på Christiania Theater i 1895.

At interiøret i stua ble vakkert, kan en også se av Harriet Backers maleri fra 1896. Interiøret er i hovedtrekkene fortsatt som det var den gang, spesielt er det fint å se dørene som Hulda har dekorert.

Stua ble snart for liten, og i et brev av juni 91 skriver Arne: "Han Erik er her og tømmer opp noget som skal være kjøkken. (Tømmer gratis av Ivar)." Erik som var en dyktig tømmermann var fra nabogarden Strypet. Videre – i november 91 – skriver Arne til broren Jon: "– i Aar tok me oss daa paa Tak og bygde eit lite Kjøken med Kammers atti den gamle Stova –". Tilbygget inneholdt altså også et lite kammers – slik at Hulda fikk sitt eget soverom.

Noen år seinere ble kjøkkenet flytta over i Bryggerhuset, og kammerset til Hulda ble utvidet med det frigjorte arealet. Arne hadde for sin del alt i 1888 fått sitt eget hus som arbeids- og soverom. Dette huset ble først kalt Nystova, men har seinere vært kalt Kontoret.

Diktarstova. Foto: Ola Geelmeyden (1858-1944)

Edvard Skaanes var en dyktig snekker, som arbeidet for Hulda og Arne både på Kolbotnen og Labråten. Han ble også en god venn av familien. I dagboka si for sommeren 1900 skriver han: "Garborg hadde teke til å sjå etter eit og anna som trong vøling. Han hadde ikkje noko bokarbeid for seg no og var svært idug når han tok tok til med arbeid, som han sa. Eg hadde høyrte at han stundom kunne kjere seg over at han allstøtt skulle kjenne seg bunden til denne pennen og ikkje dugde til skikkelig arbeid. Smålåten som han var, såg han ingen mun i at han gjorde godt arbeid med pennen, som berre Arne Garborg og ingen andre kunne ha gjort.

Noko sers lag til anna arbeid hadde han no heller ikkje, om hugen og viljen kunne vera god nok. Me sulla då saman, og det gjekk utruleg bra. Stova til Hulda skulle ha nytt golv og veggene rappes og målast innvendig og mykje anna.

Dette med å rappa stova innvendig vart det vandaste for oss. Det skulle lagast som ei smyrje eller som ein tynn graut til å smørja mellom stokkefara der stokkane ligg saman. Det hadde vore bruka såleis i lange tider der i grendene. Huset vart lognare då. Men å laga til denne smyrja så ho vart rett å smyrja på så det vart fint, det var ikkje so greitt. Vatn, sand, leir og lim skulle blandast i hop i ein koparkjel og rørast i kring og kokast til det vart høveleg tjugt og seigt, og Garborg var følt idug og gjekk i veg med heil hug. Ein koparkjel fekk me tak i, eld vart nørd ute på tunet, og me koka, blanda i leir og sand ettersom me tykte det trongst, og rørde i kring i kjelen med ei stor trespade.

– Me kokar seid, sa Garborg, han var reint i godlaget dei dagane. Hulda som stod i svala og såg på spetaklet, tykte visst helst det såg ut til litt av kvart, med elden under heksegryta og ute på tunet Garborg i ein sid

kittel med belte i kring livet og ein stor svart hatt på hovudet, støva så ihuga omkring og svinga med spaden, men løgleg var det vel og. For Tuften som endå berre var unnguten, var sjølvsagt alt moro”.

Det Skaanes her skriver, stemmer bra med det Arne skriver i brev til broren Jon i september 1900.: *”Me var på Kolbotnen i Sumar og hadde det svært gildt, men Soppen hadde lagt seg aat Golvi i begge Stovune, so eg hadde ikkje smaae Utgiftir til Reparation”.* Jeg kan tilføye at da vi i 1991 la nytt golv i Gammelstua, var det tydelig at golvet hadde vært reparert tidligere.

Reparasjon av kjøkkenet i 1960

Somrene 1959/60 la vi nytt tak over kjøkkenet. Også taksperrer og bordtak ble fornyet. Samtidig ble taket over sjølve Gammelstua utbedret og hele taket ble tekket med ny torv. Som underlag brukte vi papp og eternitt. Dette taket er like tett i dag. Det ble også lagt nytt golv i kjøkkenet, og stuepeisen ble utbedret. Somrene fra 1957 og utover (bortsett fra 1958) var det forøvrig stor aktivitet på stedet, med omfattende reparasjoner av alle bygningene.

Sommeren 1961 var grovarbeidet med Gammelstua foreløpig avsluttet. Det vi gjorde den sommeren var da mest arbeid med sparkling, flikking og maling.

Ca. 1980 ble verandaen delvis fornyet, – med nytt papptekket tak og nytt utvendig panel. I 1985 murte jeg pipe i kjøkkenet. Tidligere hadde komfyren et jernrør som avtrekk.

Som før nevnt la vi i 1991 nytt golv i Gammelstua. Det ble først støpt be-

Støping av såle under Gammelstua i 1991

tongplate på underlag av isopor, og det ble så lagt nytt tregolv på impregnerte tilfarere. I 1992 ble det også lagt nytt golv i kjøkkenet.

Kontoret

Våren 1888 flytta Hulda og Arne midlertidig ned til Tynset sentrum, i påvente av at Hulda skulle nedkomme. Den 25. mai fødte hun en gutt som fikk navnet Arne Olaus Fjørtoft, til daglig kalt Tuften. Imens arbeidet Erik Strypet med å føre opp det nye huset. Det skulle vært ferdig til jonsok, da den lille familien kom tilbake til Kolbotnen – stua ble imidlertid ikke ferdig før noe seinere. Arne flytta da inn i huset, – som han skriver: *”– med Skrivestellet mitt.*

Og med ei seng.” Også dette huset hadde bare ett rom, som er et godt og lyst arbeidsrom. I oktober 88 skriver Arne i brev til Kitty Kielland: *”Min nye stue er udmerket til at arbeide i.”*

Det er tydelig at stua opprinnelig var en rein tømmerbygning, med utkraget tak i nordenden. Seinere er så nordveggen fjernet, og rommet er utvidet med et lite tilbygg. Dette var oppført av bindingsverk med utvendig og innvendig panel og isolert med sagflis. Esten Vangen fra nabogarden Strålsjøvangen skriver i et brev av april 1893: *”Nystua er ferdig til malings”*. Dette må vel bety at det var i 1893 dette tilbygget ble ferdig.

Kontoret, ant. 1922

Det er åpenbart at det har vært ildsted i stua helt fra begynnelsen, men det er usikkert i hvilken rekkefølge disse er montert. I august 1908 skriver Arne om Kolbotnen: *”Det er godt i stand der uppe: Hulda – alltid modig! – hev*

endaa fengi upp Aare i Stogo mi au no”. Dette kan tyde på at huset først bare hadde omn, med jernrør gjennom tak som avtrekk. Den skorsteinspipa som nå er der, er nemlig murt rett over peisen og som en del av denne.

I dagbok fra sommeren 1922 skriver Arne at snekker Sundby fra Asker er på Kolbotnen og reparerer golv og peis på Kontoret. Han skriver også at han den 15. juli har vært på et kort besøk på Kolbotnen. Det var ellers den siste gangen han var på stedet.

Da Marie og jeg overtok Kolbotnen, viste det seg at taket på Kontoret var i dårlig forfatning og i 1955-57 la vi om dette taket.

I 1995 ble utvendig panel fornyet, og sagflisa ble erstattet av mineralull. Samtidig ble golvet i dette tilbygget fornyet, og grunnmuren mot tunet ble reparert. Da arbeidene ble påbegynt, viste det seg at den eldste del av golvet, hvor det var fylt med trekolstøv mellom golvåsene, var i god stand. Det nyere golvet, hvor det var fylt med leire måtte fornyes.

Bryggerhuset

I januar 1892 skriver Arne til broren Jon: *”Me driv paa og byggjer her og; no hev me kjøpt eit Hus, som var oppsett til Fjos, men ikkje vert brukt, og vil setja det upp her og bruka det til Bryggerhus.”* Andreas Trøan, bror til Olaf Trøan, fortalte at dette fjøset kom fra garden Vika, som Simen, far til Andreas, hadde kjøpt i 1888. Simen drev jorda på Vika sammen med sin egen gard, Trøan, men solgte de fleste husa.

Bryggerhuset er oppført av tømmer og tekket med torv. Det er bygget av Erik Strypet. I et brev datert 23. juli

Bryggerhuset og bua, 1970

(må være 1892), skriver Erik til Arne, som da oppholdt seg på Jæren: "Bryggerstuen er ikke ferdig den er opført og er under tak ----- jeg har gravet en grøft til Vannledningen helt til Veggene på Bryggerstuen".

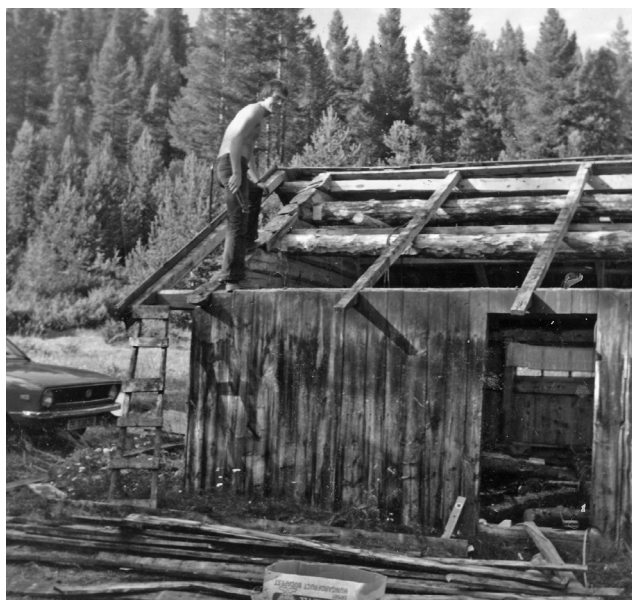
Jeg husker fra min barndom at taket da var i dårlig forfatning. Igjen var det snekkere fra Strypet som foretok nødvendig utbedring.

Da huset var ferdig bygget, ble det i mange år brukt som kjøkken, – også da jeg var gutt. Huset hadde 3 rom: kjøkken, spiskammer – og et lite soverom. På bakveggen i kjøkkenet var det en vannspring som stadig stod og rant. Springen stod inne i et slags brønnhus med lem over. Under kjøkkenet var det kjeller med tjukke steinvegger og utvendig trapp med kjellerlem. Kjøkkenet hadde to vedkomfyrer, med hver sitt jernrør gjennom tak som avtrekk.

Som tilbygg til bryggerhuset var det opprinnelig bygget ei enkel bu av bindingsverk – med utvendig panel. Bua hadde jordgolv- og tak av trespon, og ble brukt til oppbevaring av gamle ting m.v.

Steingolvet i kjøkkenet, og spesielt trebjelkene som bar golvet, ble etter hvert i dårlig forfatning. Også vannrøra rusta igjen, og vannspringen ble fjernet. Golvet måtte fornyes, og ca. 1950 bygde bror min, Ådne, nytt golv med nytt bjelkelag – og golvbord. Samtidig flytta Ådne kjøkkenet tilbake til kammerset i nordenden av Gammelstua.

Rundt 1965 fjernet vi spiskammer og soverom i bryggerhuset, og vi satte opp 4 køyer på det frigjorte arealet. Huset ble seinere brukt som soveavdeling. I 1966 fornyet vi torvtaket på sørsida av huset. Som underlag for torva brukte vi papp og bølgeeternitt. I 1975 ble taket over bua nesten helt fornyet, og tekket med papp.

Taket på bua, 1975

I de følgende åra ble bua (tilbygget til bryggerhuset) ombygget. Det ble gravet ut for å øke takhøyden, det ble støpt Leca-golv og murt opp en liten

fundamentvegg mot vest, og det ble lagt frittstående, isolert tregolv. Også yttervegger og himling ble isolert, og ytterveggene fikk nytt panel.

Samtidig ble bua delt opp i soverom, vaskerom og gang, også med ny inngang til sjølve bryggerhuset. Jeg murte opp pipe for soverom og vaskerom, og pipe med peis i sjølve Bryggerhuset, hvor det også ble innredet en liten kjøkkenkrok, og hvor vegger og himling delvis ble isolert. Golvet ble fornyet og isolert. Det ble montert nye omner i bryggerhus, soverom og vaskerom.

I 1979 ble taket over bua og baksida av Bryggerhuset tekket med torv. Det ble brukt papp og grunnmurplast som underlag. I 1981 var disse arbeidene kommet så langt at vi kunne ta det ombygde huset i bruk.

I 1988 hadde vi imidlertid en lei historie i Bryggerhuset. Da vi kom opp om høsten, var det stor, synlig sopp i gangen. Det viste seg å være ekte hus-sopp, som er helt ødeleggende for treverk, og vi måtte straks rive opp golvene i hele bua og i deler av sjølve bryggerhuset. Vi fikk da i 1989 en stor jobb med å reparere og å legge nye golv. Dette ble gjort ved å støpe ei armert betongplate på isopor som underlag. I gangen la vi steinheller, og ellers la vi tregolv på impregnerte tilfarere.

Seinere har Bryggerhuset kanskje utgjort det viktigste brukshuset på Kolbotnen, fordi det kan brukes som en sjølstendig boenhet, og fordi det er lettere å varme opp enn de øvrige husa. Brannsikkerheten har også blitt vesentlig bedre, fordi det er murt røykpiper – som erstatning for de tidligere jern-røra.

Låve med fjøs

Arne Garborg skriver flere steder at han ønsker at Kolbotnen skal utvikles til å bli en liten gard, – med ku og geit og andre dyr. I august 1893 skriver han i et brev: *"Vi får inga Ku denne Vin-teren. Hvorfor ikke? Fordi jeg ikke kan få Fjøs. Jeg forsømte at hugge Tømmer i Vinter"*.

I løpet av september 93 har det imidlertid skjedd store ting, for i brev av 29/9-93 skriver han bl.a.: *"Fjøs er bygget, der står nu den lille vakre kollede "Guldtavle" og rauter, samt to hvide Gjeder, --"*.

Andreas Trøan, 1975

Andreas Trøan fortalte at dette fjøset ble flytta fra Trøan, hvor det var bygget som stall. Som stall for en hest, var imidlertid bygningen for stor og kald. Huset er bygget på tradisjonell måte, med fjøs av tømmer – og overliggende høylåve av bindingsverk med utvendig panel. Fjøsgangen ligger ved sørenden av fjøset. Inntil fjøsgangen er det bygget vedskjul av enkelt bindingsverk med utvendig panel. Vedskjulet har torvtak, mens låven opprinnelig hadde spontak. I 1972 senket vi låvetaket en god del. Taket ble også forster-

ket, og bordtaket ble utbedret og tek-
ket med papp, grunnmurplast og torv.

Nytt tak på vedskjulet, Leif Haugrud gjør arbeidet.

I 1982 ble vedskjultaket fornyet, og våren 83 tekket vi taket på samme måte som på låvetaket.

Huldas og Arnes mest virksomme år på Kolbotnen

Gjester fra inn- og utland Gode hjelpere i grenda

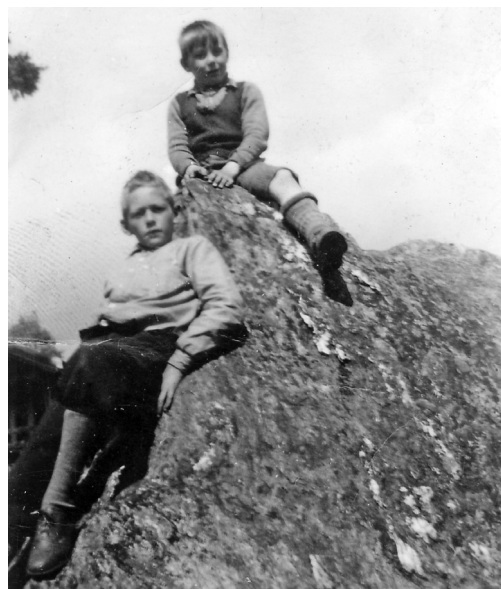
Gjennom 1890-åra hadde Arne sin mest produktive periode som skjønnlitterær forfatter. Hulda og Arne kom da til å reise ganske mye, og de oppholdt seg i utlandet i flere perioder. Samme hvor de var lengta de imidlertid tilbake til Kolbotnen. Stedet var stadig deres faste heim, og de reiste dit så ofte de kunne.

Som det går fram av det foregående, ble det vesle bruket også bygget ut etter hvert, og en del av eiendommen ble dyrka opp. De fikk forbindelser både i inn- og utland, og spesielt i Tyskland fikk de gode kontakter i det litterære miljøet. Det viktigste for dem var likevel at de fikk gode venner og hjelpere i grenda. På alle gardene i

Strålsjøåsen, som grenda heter, fikk de venner som de holdt fast ved i alle år.

Da Hulda og Arne i 1887 slo seg ned på Kolbotnen, var de nærmeste naboene Anne og Ola som bodde på Svart-hugu, ei stor øy i Savalen. Anne og Ola var de eneste av naboene som bodde fast ved Savalen. De andre naboene holdt til nærmere Strålsjøen. Disse naboene var gardene Trøan, Strålsjøhaugen, Strypet, Strålberg og Strålsjøvangen. Noe seinere kom også Furu-lund med Haugrudfolket. Gode hjelpere hadde de også bl.a. på Einabu og Jonsmoen, som lå litt lengere unna.

Av de gardene som er nevnt, var det Trøan som lå nærmest Kolbotnen. Noen av Huldas beste venner var Goro og Simen Trøan. En av deres sønner, Andreas, overtok i 1911 en del av Trø-

Olav Trøan og Hans E. Garborg, 1934

an og rydda seg garden Naustermoen ved Savalen. Naustermoen ble da nærmeste nabo til Kolbotnen. Andreas var også Tuftens beste barndomsvenn.

Etter at Andreas kom til Naustermoen, var det i alle år han og kona hans, Karen, som var de beste hjelpere for oss på Kolbotnen, og barna deres ble gode venner av mine søsken og meg. Olav, yngste sønn på Naustermoen, har i alle år vært min beste venn i grenda. I dag er Olav og kona hans, Ragnhild, fortsatt gode og nære venner av oss, og på samme måten som Andreas hadde, har Olav stadig tilsyn med Kolbotnen når ikke vi er der oppe. Gode venner fikk vi ellers også i grenda, spesielt på Strålberg og Trøan.

I alle år holdt Hulda og Arne god kontakt med vennene i nærområdet. Under Arnes siste lengere opphold på Kolbotnen skriver Arne i dagboka (14/8-1915): *"Av gjester hev me havt Trøanfolke og Einabufolke; i Morgo (Sundag) ventar me Straalberg – og Haugen-Folk"*. Men de fikk også mer langveisfarende gjester. Allerede sommeren 1888 fikk de besøk både fra Kristiania og fra utlandet. Dette var mens de enda bare hadde Gammelstua å bo i. Arne skriver i Kolbotnbrev:

*Kolbotnen ca. 1895–1900.
I gynge stolen Steinar Schjøtt.*

"Ein Kristianialiterat, ein av dei rette, ein med Lorgnett paa, kom og vitja oss; so vart Gamlestogo paa ein gong: 1) Daglegstogo, 2) Barnekammers, 3) Matsal, 4) Kjøk, 5) Baderom, 6) Soverom, 7) Arbeidsrom, 8) Hundehus, 9) Gjestekammers. Og me kunde med det grønne Tæpe vaart ikkje skifte ho av i meir enn tvo. Daa var me til fjells, kan du tru! Ei Hjelp var det at me ikkje hadde langt til Nordpolen".

Harriet Backer var en trofast venn av Hulda og Arne, som somrene 1893-1900 var en kjær gjest på Kolbotnen. Hun bodde da på Strålsjøhaugen, Strålberg eller Strålsjøvangen, men vanligvis spiste hun middag på Kolbotnen.

Jeg skal ellers ikke her omtale nærmere hvem som gjennom åra besøkte Kolbotnen i Huldas og Arnes tid.

Flytting fra Kolbotnen

Salg – og gjenkjøp – av eiendommen
Kolbotnen lå avsides, og etter hvert ble det vanskelig å ha eiendommen som fast bosted. Tuften skulle på skole, og både Hulda og Arne ønsket å delta aktivt i kulturarbeid på flere områder. Det var derfor naturlig at de ville finne seg et sted å bo i nærheten av Kristiania. I 1896 leide de seg inn på en gard i Stokke i Vestfold, og i 1897 flytta de inn på Labråten i Asker. Dette ble siden den faste heimen deres så lenge de levde.

Sjøl om de fra 1896 ikke lenger hadde Kolbotnen som fast bustad, var eiendommen fortsatt et kjærnt feriested, – spesielt kanskje for Hulda. Arne hadde jo i 1898 også fått seg et feriested på Jæren: *"Knudahheio"*. De fikk da tre eiendommer å holde i orden, og Arne fant etter hvert ut at det ble for mange hus å holde ved like – han fant da at de burde selge Kolbotnen. Men salget ble

stadig utsatt. Både Hulda og Arne var glad i eiendommen.

I august 1915 hadde de sitt siste lengre opphold på Kolbotnen. Da de kommer dit opp skriver Arne i dagboka: *"So skulle eg sjaa Kolbotnen att likevel ein Gong. Og frisk og fager er han som alltid. So frisk og fager, at um eg er aldri so nøyd til aa selja'n – i Grunnen er eg glad, di lenger det dreg ut."*

De hadde så et par fine uker der oppe, men snart måtte Hulda reise tilbake til Labråten. Like etter skriver Arne i dagboka: *"Me var komne so langt, at me tok til å kjenne oss heime på Kolbotnen att. Og ein Plan til Hus-vøling – og Umbyggjing, so det gamle Fjose kann bli ei Stove Nr. 3 – var (og er) vedteken"*.

Arne blir nå boende helt til slutten av september og trives godt. Dette blir imidlertid siste gang i sitt liv at han oppholder seg lengre tid på stedet, – og ombygging ble det ikke noe av, for nå gjør Arne alvor av å selge Kolbotnen.

I slutten av oktober skriver Hulda i dagboka, hun er nå på Labråten: *"Nu er Kolbotn solgt til Ola Ellingsgard og Bergnes - - -. Men Garborg har jo Knudaheio, og Tuften bryr seg lite om det. Han er bundet her og føler dette som sit hjem. Men jeg følte i Sommer mer end nogensinde, at Kolbotn endnu er mit hjem. Jeg skriver til Olaf Strålberg og spør om han kan bygge mig en Hytte elsteds deroppe"*. Olav, som hadde en stor gard og var en god venn og nabo, sørget også for at Hulda etter hvert fikk bygget ei fin hytte, *"Veslevangen"*, nær garden Strålberg, ca. 3 km fra Kolbotnen.

Også Arne skriver om salget. Den 21/12-1915 skriver han: *"Kolbotnen seld. Underskrivi Kjøpekontrakt og halve kjøpe-*

sumen kom i Dag; det som no stend att er berre Utflytjingi. Naa - ja; alt skal ein Ende ha. Og for meg var 3 "Gardar" for mykje. Men det er som eg gjev upp noko av meg sjølv, når eg no maa gjeva upp Kolbotnen." Etter salget var eiendommen på andre hender fram til 1921. Da kjøpte Arne eiendommen tilbake.

Det bør her tilføyes at de som da solgte Kolbotnen, ikke gjorde dette med lett hjerte. Også disse hadde blitt svært glad i stedet, og det var vel av respekt for Hulda og Arne at de gikk med på å selge. Ola Ellingsgard skriver den 21/3 i et brev til Arne: *"Det var vondt å skiljast ved Kolbotnen, men no kjem han vel ikkje på vidvanke i vår levetid, so i grunnen er eg glad likevel fordi han kom til Dykk att."*

Eierforhold etter 1921

Etter denne tid har eiendommen i alle år vært eid av noen i vår familie.

Arne og Hulda stod som eiere så lenge Arne levde, dvs. til 1924. Seinere stod Hulda som eier så lenge hun levde, dvs. til 1934. I hele perioden fra 1921 til 1934 var det imidlertid mine foreldre, Aagot og Tuften, som brukte stedet. Hulda holdt til på Veslevangen, men hun var ofte på besøk hos oss på Kolbotnen. Hulda døde i 1934, og mine foreldre overtok da av eiendommen. Mor døde i 1943, mens far var eier fram til 1947.

Bror min, Ådne, overtok da Kolbotnen, og Ådne og kona hans, Berit, var deretter eiere fram til 1953. I perioder bodde de også fast på stedet. Ådne drev da i skogen, og han fikk saget materialer til nødvendige reparasjoner.

I den tida Ådne oppholdt seg på stedet, gjorde han en stor innsats med

*Aagot, Hans Eivind, Ådne, Randi Wølner Hansen,
Hulda og Tuften*

utbedring av bygningene. Takene var etter hvert blitt svært dårlige. Han la derfor varetak av bord over torvtaket på Gammelstua, og han la nye bordtak på bua og låven. Disse tiltakene var helt nødvendige for å bevare bygningene. Noen av utbedringene Ådne foretok er ellers nevnt i det foregående, under omtalen av de enkelte bygningene.

I 1953 var det så vi, dvs. Marie og jeg, som overtok Kolbotnen. Vi eide stedet fram til 2001, da vi overdro eierdommen til Knut, vår yngste sønn.

Om forskjellige vedlikeholdsarbeider m.v.

Jeg har i det foregående forsøkt å gi en oversikt over hva som gjennom åra er foretatt av utbedringer og vedlikehold av husa på Kolbotnen. Jeg har forsøkt å få med de viktigste tiltakene, men det er sjølsagt mye mer som har skjedd

gjennom så mange år. Mye av dette er ikke dokumentert, – men en del er omtalt i brev og dagbøker, og en del har jeg direkte kjennskap til.

I juli 1907 skriver Hulda til Arne, som da var i Knudaheio, mens Hulda er på Kolbotnen: *"Du kan tro det var et heldigt Arrangement med Vedskuret som er nedrevet og det vesle Huset som er flyttet bagom Laaven. Vi har nu faat aabnet et stort Gab ud mot Savalen fra Tunet, og fra bemeldte vesle Sted har vi Udsigt til Finntrøvangen med de vakre Aaser bagom – det er blitt saa koseligt et Opholdssted som vel muligt, og hvad der er en Hovedsag – du har en liden lønlig Sti derbort bag dit Hus. Bekvem og behageligt. Baaden ligger saa godt i det reiret som Tuften lavet til den i fjor, --"*

Da vi i slutten av 70-åra senket golvet i bua, viste det seg at det kom inn vann under vårløsinga, og i 1980 leide vi derfor gravemaskin som senket terrenget rundt Bryggerhuset og på tunet – også mot Kontoret. Det ble siden vesentlig tørrere i begge hus. I de siste åra har vi fått satt opp nytt gjerde, og det er montert nye fundamentstolper for den gamle flaggstanga. Sjøelve stanga, som er mer enn 80 år, er like god som ny. Den ble i sin tid formet til og reist av Simen Trøan.

I det arbeidet som er utført med vedlikehold av husa på Kolbotnen, er det alltid lagt stor vekt på mest mulig å bevare stedet slik det har vært fra Huldas og Arnes tid. Riktignok har vi endret Bryggerhuset og Bua en god del, men sjøelve Gammelstua og Kontoret er så å si ikke endret. I kjøkkenet i Gammelstua er det satt opp murpipe som erstatning for jernrør gjennom tak.

Eksteriørmessig er de eneste endringene at låvetaket er senket noe, at Låven og Bua har fått torvtak, og at det er montert ny inngangsdør og nye vinduer på Bua. Videre er det nå synlige murpiper over tak, som erstatning for jernrør. Dette har vært helt nødvendig for å bedre brannsikkerheten. Det er også viktig for brannsikkerheten at det er montert solcelleanlegg, slik at en unngår å bruke stearinlys og parafinlamper, – som vi gjorde før.

Epilog

Marie og jeg har i nærmere 50 år hatt ansvaret for å holde Kolboten i rimelig god stand. Når vi nå har overlatt ansvaret til yngre krefter, er det naturlig med et tilbakeblikk.

Å holde stedet i stand, er en omfattende oppgave, og det er mange hjelpere som har deltatt i arbeidet. Mye av arbeidet har vi utført sammen med sønnene våre, Eivind, Ola og Knut – og med andre i familien. Videre har gode venner som har vært gjester på Kolbotnen vært til stor hjelp. Det viktigste er likevel den hjelp vi har fått fra folk i Strålsjøåsgrenda – og fra noen andre håndverkere. Vi har nevnt noen av disse i det foregående, men det er flere som må nevnes: Det første større arbeidet vi satte i gang med, var den omfattende utbedringen av Gammelstua som ble utført i 59/60. Vi fikk da med oss Ivar Dyrstad, en flink snekker fra Steinkjer, til å utføre det meste av arbeidet. Da vi la om golvene i 90-åra, var det Kjell Moen fra Tynset som utførte arbeidet. Han utførte også utbedringsarbeidene på Kontoret i 1995.

I noen år var Leif Haugrud en god hjelper på Kolbotnen. Leif var nabo til

Kolbotnen og en dyktig snekker. Han utførte det meste av snekkerarbeidene på Bryggerhuset og Bua. Han fornyet veranden på Gammelstua – og han fornyet taket på vedskjulet. Leif gikk dessverre bort så alt for tidlig.

Mye av de materialene vi har brukt til vedlikeholdsarbeidene, ble saget på Naustermoen eller Strålberg. Både Andreas Trøan og Einar Strålberg satte straks saga i gang når vi var i beit for materialer, og kara på Trøan hjalp oss med nødvendig laftetømmer til utskifting av veggstokker. I de siste åra har bl.a. Sverre og Bjarne Trøan, Oddvar Haugrud og Olav Stypet vært oss til stor hjelp.

Som avslutning vil jeg takke alle som på en eller annen måte har vært oss til hjelp på Kolbotnen den tida vi har forvaltet stedet, – dette enten de er nevnt ved navn eller ikke.

Hans Eyvind Garborg
Arne Garborgsveg 29
1395 Hvalstad